

VẬN DỤNG PHƯƠNG PHÁP DẠY HỌC TÍCH CỰC TRONG ĐÀO TẠO SINH VIÊN NGÀNH SƯ PHẠM ÂM NHẠC ĐÁP ỨNG YÊU CẦU CHƯƠNG TRÌNH GIÁO DỤC PHỔ THÔNG 2018

Dương Vũ Bình Minh
Trường Đại học Sư phạm Nghệ thuật Trung ương
Email: minhpb89@gmail.com

/Ngày nhận bài: **26/06/2025** /Ngày nhận bài sửa sau phản biện: **18/07/2025** /Ngày chấp nhận đăng: **25/07/2025**

TÓM TẮT

Phân tích cơ sở lý luận và thực tiễn của việc vận dụng phương pháp dạy học tích cực trong đào tạo sinh viên ngành Sư phạm Âm nhạc nhằm đáp ứng yêu cầu chương trình giáo dục phổ thông 2018. Chỉ ra một số khó khăn và nguyên nhân trong quá trình triển khai phương pháp dạy học tích cực thông qua việc khảo sát một số cơ sở đào tạo. Trên cơ sở đó, đề xuất một số giải pháp nhằm nâng cao hiệu quả sử dụng phương pháp dạy học tích cực. Các nhóm được đề xuất tập trung vào ba đối tượng chính là: giảng viên, sinh viên và cơ sở đào tạo.

Từ khóa: Phương pháp dạy học tích cực; Sư phạm âm nhạc; Chương trình giáo dục phổ thông 2018

APPLYING ACTIVE TEACHING METHODS IN TRAINING MUSIC EDUCATION STUDENTS TO MEET THE REQUIREMENTS OF THE 2018 GENERAL EDUCATION PROGRAM

ABSTRACT

Analyze the theoretical and practical basis of applying active teaching methods in training students in the Music Pedagogy major to meet the requirements of the 2018 general education program. Point out some difficulties and causes in the process of implementing active teaching methods through a survey of a number of training institutions. On that basis, propose some solutions to improve the effectiveness of using active teaching methods. The proposed groups focus on three main subjects: lecturers, students and training institutions.

Keywords: Active teaching methods; Music Pedagogy; General Education Program 2018

1. MỞ ĐẦU

Chương trình giáo dục phổ thông 2018 đã đề cao việc yêu cầu phát triển về năng lực và phẩm chất của người học. Trong bối cảnh đổi mới nền giáo dục nước nhà, môn Âm nhạc được xác định là một thành tố quan trọng góp phần cho việc hình thành nhân cách toàn diện cho học sinh. Do vậy, việc đào tạo sinh viên những người trực tiếp đảm nhận vai trò giảng dạy âm nhạc phổ thông - những sinh viên ngành Sư phạm Âm nhạc - cần có những thay đổi mạnh mẽ, đặc biệt là trong phương pháp giảng dạy.

Với quá trình đào tạo giáo viên âm nhạc, phương pháp dạy học không đơn thuần là truyền đạt tri thức mà còn góp phần hình thành phẩm chất nghề nghiệp năng lực sư phạm và năng lực nghệ thuật cho sinh viên. Do vậy, việc vận dụng các phương pháp dạy học tích cực, lấy người học làm trung tâm, tăng cường trải nghiệm thực tế, phát huy sự chủ động của sinh viên là một xu hướng tất yếu. Nhưng trên thực tế, quá trình áp dụng các phương pháp dạy học tích cực trong việc đào tạo sinh viên Sư phạm Âm nhạc còn

bất gặp nhiều khó khăn. Đó là những khó khăn về mặt nhận thức, kỹ năng sư phạm của người dạy, cũng như những điều kiện về cơ sở vật chất, đặc thù môn học. Chính vì vậy, trước những thực trạng trên, việc phân tích, nghiên cứu cũng như đề xuất các giải pháp nhằm nâng cao hiệu quả trong vận dụng phương pháp dạy học tích cực trong đào tạo sinh viên ngành Sư phạm Âm nhạc là một vấn đề cấp thiết và có ý nghĩa sâu sắc. Trong bài viết này, chúng tôi sẽ tập trung làm rõ cơ sở lý luận và thực tiễn của việc vận dụng các phương pháp dạy học tích cực trong đào tạo giáo viên Âm nhạc. Từ đó sẽ có đề xuất một số định hướng nhằm nâng cao chất lượng dạy học và đáp ứng yêu cầu của chương trình giáo dục phổ thông mới.

2. PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU

Bài viết sử dụng phương pháp nghiên cứu tổng hợp giữa lý luận và thực tiễn để làm rõ vấn đề đặt ra. Cụ thể, tác giả đã vận dụng phương pháp phân tích - tổng hợp tài liệu lý luận nhằm xác định cơ sở khoa học của việc áp dụng phương pháp dạy học tích cực trong đào tạo sinh viên ngành Sư phạm Âm nhạc, từ đó làm rõ

vai trò và ý nghĩa của phương pháp này trong bối cảnh đổi mới giáo dục. Bên cạnh đó, phương pháp khảo sát thực tiễn cũng được triển khai thông qua quan sát, phỏng vấn, phát phiếu điều tra tại một số cơ sở đào tạo, nhằm thu thập dữ liệu về thực trạng vận dụng phương pháp dạy học tích cực. Trên cơ sở những kết quả khảo sát thu được, bài viết tiếp tục sử dụng phương pháp phân tích - đánh giá để nhận diện những khó khăn, nguyên nhân tồn tại và từ đó đề xuất các giải pháp cụ thể. Những giải pháp này được xây dựng dựa trên sự kết hợp chặt chẽ giữa lý luận khoa học và yêu cầu thực tiễn của việc đào tạo giáo viên âm nhạc trong chương trình giáo dục phổ thông 2018.

3. NỘI DUNG

3.1. Một vài hiểu biết cơ bản về phương pháp dạy học tích cực

PGS.TS. Nguyễn Ánh Tuyết đã viết về phương pháp dạy học tích cực như sau: “Dạy học tích cực là quá trình tổ chức hoạt động học tập của người học nhằm tạo điều kiện để người học tự chiếm lĩnh tri thức, phát triển kỹ năng, hình thành thái độ và nhân cách thông qua sự tương tác tích cực với môi trường học tập. Như vậy, tác giả đã đề cập đến mục tiêu cốt lõi của phương pháp là sự chuyển biến tích cực từ người học (về nhận thức và hành động) trong xuyên suốt quá trình học tập. Ở đây kết quả học tập không phải là mục tiêu duy nhất.

Nếu phương pháp dạy học truyền thống nhấn mạnh vai trò truyền đạt của người dạy, thì phương pháp dạy học tích cực lại coi người học là trung tâm của quá trình lĩnh hội tri thức, kích lệ người học chủ động tham gia vào các hoạt động học để từ đó phát triển năng lực bản thân. Như vậy, phương pháp dạy học tích cực là hệ thống các cách thức tổ chức hoạt động dạy học nhằm phát huy tính chủ động, sáng tạo, tích cực tư duy và hành động của người học.

Giáo dục nghệ thuật là môi trường hoạt động học tập đòi hỏi mang tính sáng tạo cao, lúc này phương pháp dạy học tích cực càng phát huy rõ vai trò quan trọng. Phương pháp học này sẽ thể hiện được vai trò thúc đẩy người học phát triển tư duy nghệ thuật, năng lực thẩm mỹ cùng như khả năng tự thể hiện bản thân. Trong bối cảnh hiện nay, việc hiểu rõ bản chất của phương pháp dạy học tích cực sẽ là cơ sở quan trọng để có được định hướng giảng dạy hiệu quả cho sinh viên ngành Sư phạm Âm nhạc.

3.2. Đặc điểm của phương pháp dạy học tích cực trong giáo dục âm nhạc

Gắn liền với bản chất nghệ thuật đặc trưng riêng biệt trong giáo dục âm nhạc, đây là bộ môn yêu cầu phát triển toàn diện năng lực biểu hiện, sáng tạo từ người học. Môn học hoàn toàn khác với các bộ môn khoa học tự nhiên hay xã hội, dạy học âm nhạc không chỉ

truyền tải thông tin mà còn khơi dậy cảm xúc, khả năng trình diễn, và những yếu tố đặc thù cần được phát huy thông qua hình thức học tập tự chủ, linh hoạt, kèm theo những trải nghiệm thực tế.

Có thể dễ dàng nhận thấy một số đặc điểm tiêu biểu của phương pháp dạy học tích cực trong giáo dục âm nhạc. Đầu tiên là việc lấy người học làm trung tâm của hoạt động dạy học âm nhạc. Dạy học tích cực trong âm nhạc đề cao vai trò của chủ thể người học - những người trực tiếp tham gia vào quá trình tiếp cận và xây dựng giá trị thẩm mỹ. Thay thế cách học thụ động, ở đây, người học được kích lệ tự thể hiện hiểu biết, thảo luận, biểu diễn, phản biện. Việc cho phép người học được tự chủ trong quá trình học góp phần hình thành năng lực phản xạ, sáng tạo.

Tiếp đến là hình thức tổ chức dạy học cần đa dạng và linh hoạt. Giáo dục âm nhạc có thể kết hợp nhiều hình thức dạy học tích cực bao gồm: dạy học theo dự án (thiết kế chương trình biểu diễn), mô phỏng (có thể mô phỏng tình huống lớp học), làm việc nhóm, sân khấu hoá... Những hình thức trên không những có tính sinh động trực quan mà còn giúp người học phát triển năng lực chuyên môn (tổ chức, trình diễn, khả năng thuyết trình...). Đây là những kỹ năng rất cần thiết cho các giáo viên âm nhạc tương lai.

Cuối cùng là việc kích lệ tư duy sáng tạo trong quá trình học tập. Trong quá trình giảng dạy âm nhạc cần tạo điều kiện để sinh viên phát triển khả năng của bản thân thông qua một số các môn học như sáng tác, chuyên soạn, dàn dựng, phương pháp dạy học... Tư duy sáng tạo sẽ giúp sinh viên không những phát huy được sự tự tin mà còn xây dựng tính độc lập trong cách tiếp cận âm nhạc.

Có thể thấy rằng, trong giáo dục âm nhạc, phương pháp dạy học tích cực mang tính đặc trưng phù hợp với bản chất của bộ môn. Ở quá trình đào tạo nghề nghiệp, việc chỉ ra và nhận diện rõ các đặc điểm này là cơ sở quan trọng để giảng viên lựa chọn hình thức, phương pháp tổ chức dạy học phù hợp, phát huy tối đa vai trò chủ động sáng tạo của sinh viên.

3.3. Giá trị việc vận dụng phương pháp dạy học tích cực trong đào tạo ngành Sư phạm Âm nhạc

Trong điều kiện giáo dục Việt Nam đổi mới căn bản, toàn diện theo định hướng phát triển năng lực của người học. Việc sử dụng phương pháp dạy học tích cực trong quá trình dạy học sinh viên ngành Sư phạm Âm nhạc là rất thiết thực, đóng vai trò quan trọng.

Đầu tiên là giúp phát triển năng lực nghề nghiệp toàn diện cho sinh viên. Phương pháp dạy học tích cực ngoài việc giúp sinh viên hình thành các kiến thức chuyên môn, còn hình thành các kỹ năng sư phạm

thiết yếu như: thiết kế bài giảng, tổ chức lớp học linh hoạt, xử lý tình huống trong quá trình dạy học. Những năng lực này không thể hình thành và đạt hiệu quả nếu chỉ sử dụng phương pháp dạy học truyền thống.

Tiếp đến là tăng cường tính chủ động và tư duy phản biện. Bằng việc hoạt động học tích cực như tự nghiên cứu, thảo luận nhóm và đưa ra những nhận định riêng, phản biện hoặc đánh giá những vấn đề khi thảo luận, sinh viên đã được rèn luyện khả năng sáng tạo trong tình huống nghề nghiệp. Trong thời kì giáo dục đổi mới, đây là phẩm chất cần thiết đối với người giáo viên. Giờ đây, thầy cô giáo không chỉ truyền đạt kiến thức mà còn là người tổ chức, hướng dẫn và cố vấn học sinh học tập.

Sự liên hệ chặt chẽ giữa quá trình học và thực tiễn nghề nghiệp là một đặc điểm nổi bật của phương pháp dạy học tích cực. Đây là sự kết hợp giữa lý thuyết và thực hành thông qua các tình huống sự phạm, hoặc các tình huống có trong thực tế của mỗi đợt thực tập sự phạm. Qua đó, người học được tiếp cận và tự đánh giá quá trình học của chính mình, từ đó tạo nên tâm thế sẵn sàng cho môi trường dạy học âm nhạc tác các cấp phổ thông.

Ngoài ra, sinh viên còn được tạo môi trường học tập tích cực, sáng tạo. Sinh viên ngành Sư phạm Âm nhạc khi tham gia vào các hoạt động học tập có tính tương tác và biểu diễn, không những nâng cao kỹ năng nghề nghiệp mà còn thấy được rõ hơn vai trò của giáo dục âm nhạc - đó chính là khơi dậy cảm xúc, thẩm mỹ. Điều này sẽ góp phần nuôi dưỡng lòng đam mê, ý thức trách nhiệm với nhiệm vụ giáo dục âm nhạc trong tương lai.

3.4. Thực trạng sử dụng phương pháp dạy học tích cực trong đào tạo ngành Sư phạm Âm nhạc

3.4.1. Khảo sát

Cùng với xu hướng đổi mới giáo dục toàn diện, các trường đào tạo ngành Sư phạm Âm nhạc cũng đã vận dụng phương pháp dạy học tích cực vào giảng dạy khá phổ biến, nhằm nâng cao chất lượng đào tạo cũng như phát huy tính tự chủ, sáng tạo của sinh viên. Nhưng việc triển khai vẫn tồn tại một số hạn chế nhất định.

Thứ nhất là các học phần có mức độ áp dụng chưa đồng đều. Một số học phần mang tính lý thuyết như Lịch sử âm nhạc, nghệ thuật học vẫn chủ yếu sử dụng phương pháp dạy học truyền thống, sinh viên ít có cơ hội tương tác hoặc thể hiện quan điểm cá nhân. Bên cạnh đó lại có những học phần như Phương pháp dạy học, dàn dựng âm nhạc đã bước đầu triển khai các hình thức học tập thảo luận nhóm, tổ chức tiết dạy thử nghiệm.

Thứ hai là vẫn còn một số bộ phận giảng viên gặp khó khăn trong hướng lấy người học làm trung tâm và chưa quen với việc thiết kế hoạt động học tập đa dạng. Năng lực tổ chức dạy học theo phương pháp dạy học tích cực của giảng viên còn chưa đồng đều. Tuy nhiên, cũng có nhiều giảng viên có cập nhật xu hướng đổi mới chủ động kết hợp phương pháp dạy học tích cực trong quá trình giảng dạy.

Thứ ba là có nhiều sinh viên còn lúng túng trong việc chuẩn bị bài theo yêu cầu của các hoạt động có trong phương pháp dạy học tích cực. Do thói quen học thụ động từ các cấp học phổ thông, chưa có kỹ năng làm việc nhóm, chưa tự tin vào sự trình bày các quan điểm cá nhân để tìm ra hướng đúng. Điều này cần có sự hỗ trợ kỹ năng ngay từ năm thứ nhất.

3.4.2. Một số nguyên nhân dẫn đến sự khó khăn khi triển khai phương pháp dạy học tích cực

Từ những thực trạng trên, có thể thấy được một số nguyên nhân chủ yếu dẫn đến việc áp dụng phương pháp dạy học tích cực trong đào tạo sinh viên ngành Sư phạm Âm nhạc bị hạn chế. Đó là:

Tư duy giảng dạy theo lối truyền thống vẫn còn tồn tại ở một số giảng viên, việc truyền tải kiến thức là trọng tâm. Cũng một phần do họ chưa thấy được vai trò và hiệu quả của phương pháp dạy học tích cực mang lại. Hơn thế nữa, một số không nhỏ sinh viên cũng chưa nắm được mục tiêu và cũng chưa sẵn sàng thay đổi thói quen học tập chủ động hơn.

Với đặc thù bộ môn âm nhạc, quá trình giảng dạy đòi hỏi sự linh hoạt trong cách thiết kế bài giảng cũng như tổ chức hoạt động học. Tuy nhiên, không phải giảng viên nào cũng đủ kỹ năng, kinh nghiệm để triển khai hoạt động, vận dụng linh hoạt phương pháp học tích cực phù hợp nội dung và trình độ sinh viên.

Chương trình đào tạo chưa thực sự chú trọng và hướng tới đổi mới phương pháp. Có những học phần vẫn theo hướng truyền thống, không yêu cầu cụ thể về việc sử dụng phương pháp dạy học tích cực. Bên cạnh đó, cũng có lớp với quy mô lớp đông tiết học hạn chế, điều này tạo nên sự khó khăn cho giảng viên trong việc triển khai cho thảo luận hoặc phản biện.

Cuối cùng, một số nơi cơ sở vật chất hỗ trợ chưa đáp ứng được yêu cầu. Việc thiếu phòng học, thiết bị nghe nhìn, không gian phòng học để tổ chức hoạt động nhóm cũng tạo ra sự hạn chế khi triển khai phương pháp dạy học tích cực.

Như vậy, những nguyên nhân nói trên không chỉ đến từ giảng viên hay sinh viên, mà còn có sự liên quan đến chương trình đào tạo, và cơ sở vật chất. Hiểu rõ được nguyên nhân sẽ là tiền đề cho việc đề xuất nâng

cao chất lượng vận dụng phương pháp dạy học tích cực cho ngành Sư phạm Âm nhạc.

3.5. Một số đề xuất giải pháp nâng cao hiệu quả vận dụng phương pháp dạy học tích cực

3.5.1. Giảng viên

Để đáp ứng yêu cầu của chương trình giáo dục phổ thông mới nâng cao chất lượng đào tạo giáo viên âm nhạc thì việc đổi mới phương pháp dạy học trong các trường đào tạo ngành Sư phạm Âm nhạc là rất cấp thiết. Giảng viên cần nắm được đến khả năng và kinh nghiệm của từng sinh viên để tổ chức các hoạt động học đa dạng, linh hoạt giúp sinh viên phát huy được sự chủ động trong việc lĩnh hội kiến thức và rèn luyện kỹ năng nghề nghiệp.

Ngoài ra, giảng viên cần tăng cường lồng ghép các tình huống sư phạm, thực hành tổ chức tiết học vào các giờ học. Đó là việc đổi mới phương pháp dạy học gắn liền với thực tiễn nghề nghiệp. Đây là cơ sở để sinh viên hiểu rõ hơn về thực tế giảng dạy âm nhạc trong bối cảnh giáo dục đương thời.

Giảng viên cần chú trọng hơn đến việc áp dụng hình thức học tập nhóm (thảo luận nhóm, phản biện, đánh giá). Hình thức học tập này sẽ giúp sinh viên có tư duy phản biện độc lập, hình thành năng lực giải quyết vấn đề và tự tin hơn trong giao tiếp sư phạm.

Sự kết hợp giữa công nghệ thông tin và phương tiện dạy học hiện đại trong quá trình giảng dạy là điều không thể thiếu, nhất là trong bối cảnh chuyển đổi công nghệ số như hiện nay. Việc sử dụng các phần mềm giúp tăng tính sinh động và tạo hiệu quả của hoạt động dạy học âm nhạc.

Tóm lại, sự định hướng đổi mới phương pháp dạy học trong đào tạo ngành Sư phạm Âm nhạc rất cần sự thay đổi từ cách nhìn của mỗi giảng viên. Sự gắn kết chặt chẽ giữa lý luận và thực tiễn, lấy người học làm trung tâm và sử dụng được các trang thiết bị dạy học hiện đại, đó chính là nền tảng để xây dựng đội ngũ giáo viên âm nhạc đáp ứng được yêu cầu đổi mới giáo dục.

3.5.2. Sinh viên

Một số hình thức dạy học tích cực được vận dụng khá hiệu quả trong đào tạo sinh viên ngành Sư phạm Âm nhạc như: Dạy học theo dự án, dạy học mô phỏng, học nhóm... Mỗi hình thức dạy học sẽ giúp sinh viên hoàn thiện những kỹ năng đáp ứng được yêu cầu nghề nghiệp. Với phương pháp dạy học này, sinh viên luôn phải chủ động hơn trong học tập, không chỉ

dựa vào giảng viên mà cần trau dồi thêm kiến thức bằng việc tự nghiên cứu, tìm kiếm tài liệu và thông tin. Hơn thế nữa, sinh viên cần tích cực tham gia các hoạt động nhóm, tích cực đặt vấn đề và cùng tranh luận nội dung bài học. Ngoài ra, sinh viên cần phải biết nhìn lại tiếp nhận những điểm mạnh, yếu và cần phát triển và đưa ra những ý tưởng mới trong quá trình học tập.

3.5.3. Nhà trường và khoa chuyên môn

Có thể thấy, để phương pháp dạy học tích cực cho sinh viên ngành Sư phạm Âm nhạc được nâng cao hiệu quả vận dụng cần thực hiện một số giải pháp như sau: Thứ nhất, cần giúp giảng viên cập nhật kiến thức, thực hành, kinh nghiệm đối với mỗi học phần dạy học bằng cách tổ chức các buổi tập huấn và bồi dưỡng phương pháp dạy học tích cực; Thứ hai, các học phần dạy học cần được linh hoạt đổi mới về nội dung và hình thức tổ chức để phát huy được hết vai trò của người học; Thứ ba, phát triển hình thành năng lực tự học của sinh viên. Nhà trường và giảng viên cần có kế hoạch hỗ trợ sinh viên có thói quen tự nghiên cứu tài liệu, kỹ năng hợp tác làm việc nhóm; Thứ tư, đầu tư đầy đủ trang thiết bị về nghe nhìn, nhạc cụ, không gian học để giảng viên triển khai tổ chức hoạt động dạy học tích cực được hiệu quả.

4. KẾT LUẬN

Từ những phân tích trên, có thể thấy đổi mới phương pháp dạy học trong các cơ sở đào tạo ngành Sư phạm Âm nhạc đang được quan tâm đến. Việc vận dụng phương pháp dạy học tích cực cho đào tạo sinh viên ngành Sư phạm Âm nhạc phù hợp với xu thế đổi mới giáo dục hiện nay. Điều này không chỉ là yêu cầu cấp thiết nhằm nâng cao nguồn nhân lực mà còn là sự tương thích với tiêu chí phát triển năng lực người học của chương trình giáo dục phổ thông 2018.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- 1. Nguyễn Ánh Tuyết. (2013). *Đổi mới phương pháp dạy học - Những vấn đề lý luận và thực tiễn*, NXB Đại học Sư phạm.**
- 2. UNESCO. (2017). *Giáo dục vì mục tiêu phát triển bền vững*, Tổ chức Giáo dục-Khoa học và Văn hóa Liên hợp quốc xuất bản.**
- 3. Phạm Viết Vượng. (2014). *Giáo dục học*, Nxb Đại học sư phạm, Hà Nội.**
- 4. Bùi Ý. (2002). *Từ điển Việt - Anh*, Nxb Văn hoá - Thông tin, Hà Nội.**
- 5. Nguyễn Như Ý. (chủ biên, 1999). *Đại từ điển Tiếng Việt*, Nxb Văn hoá - Thông tin, Hà Nội.**